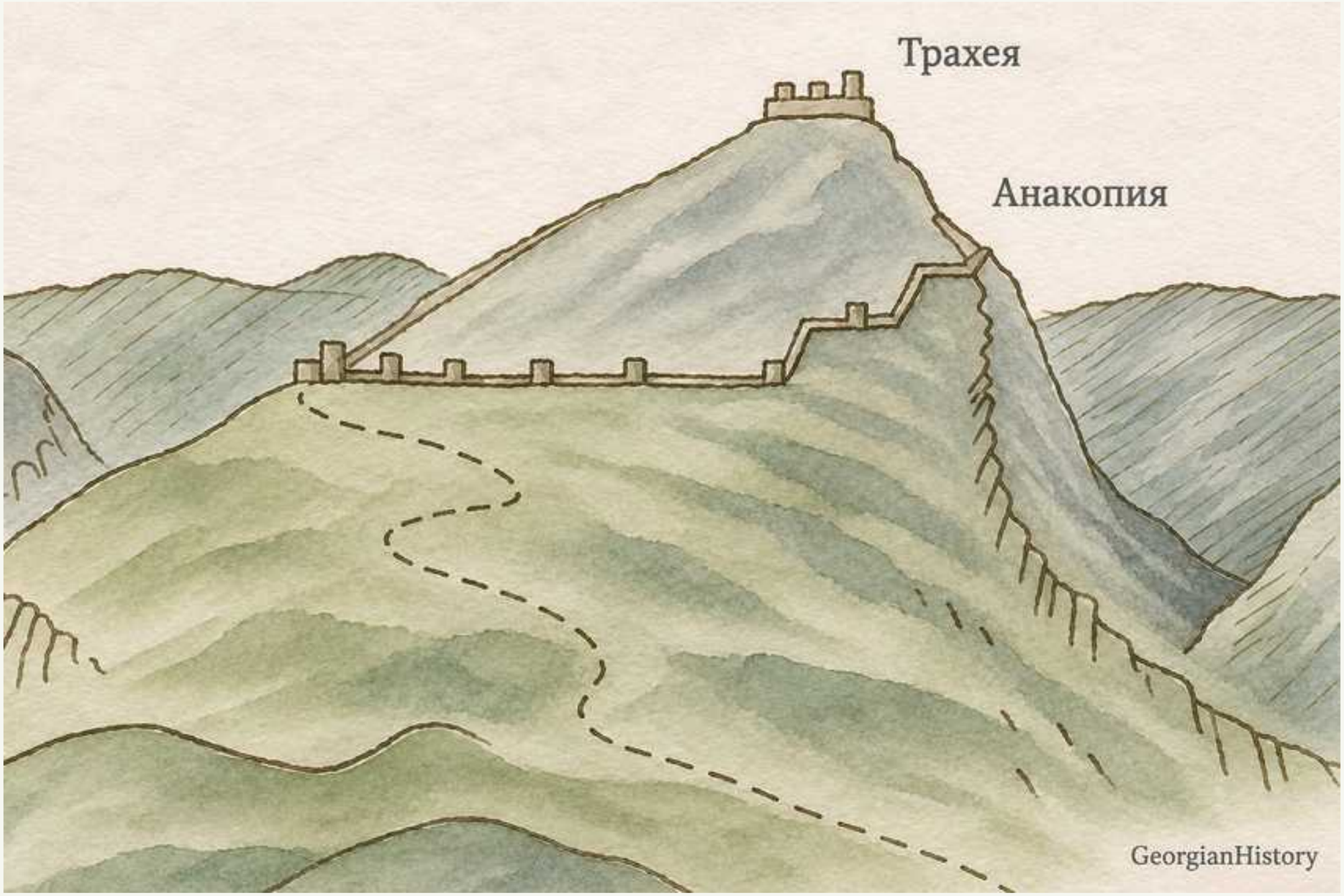
ანაკოფია ზღვის მხრიდან

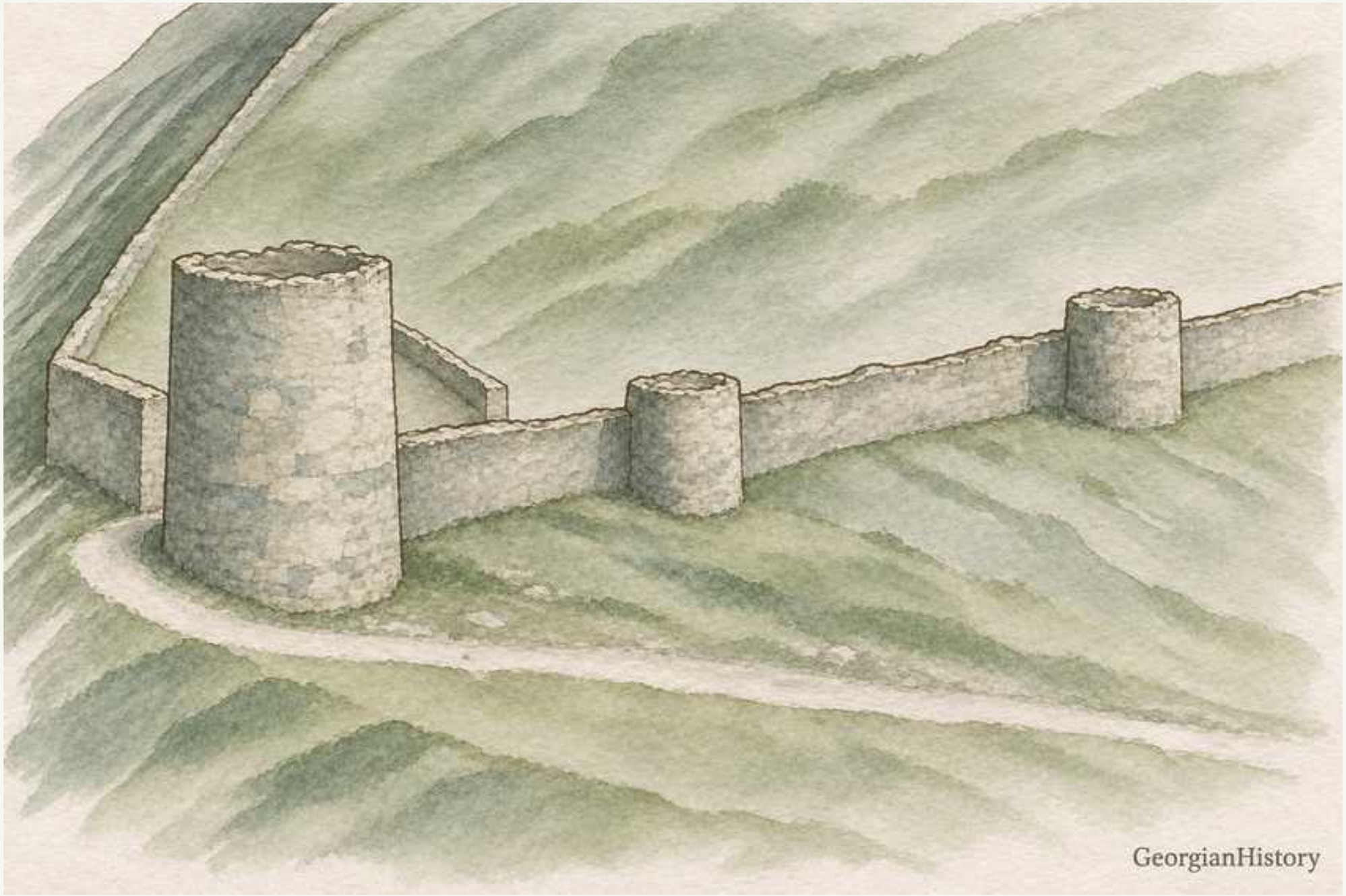
მთისა და სიმაგრეების ხედი სანაპიროდან. წარწერები აკვარელზე: „ტრაქეა“ და „ანაკოფია“.

ზედა სიმაგრეები

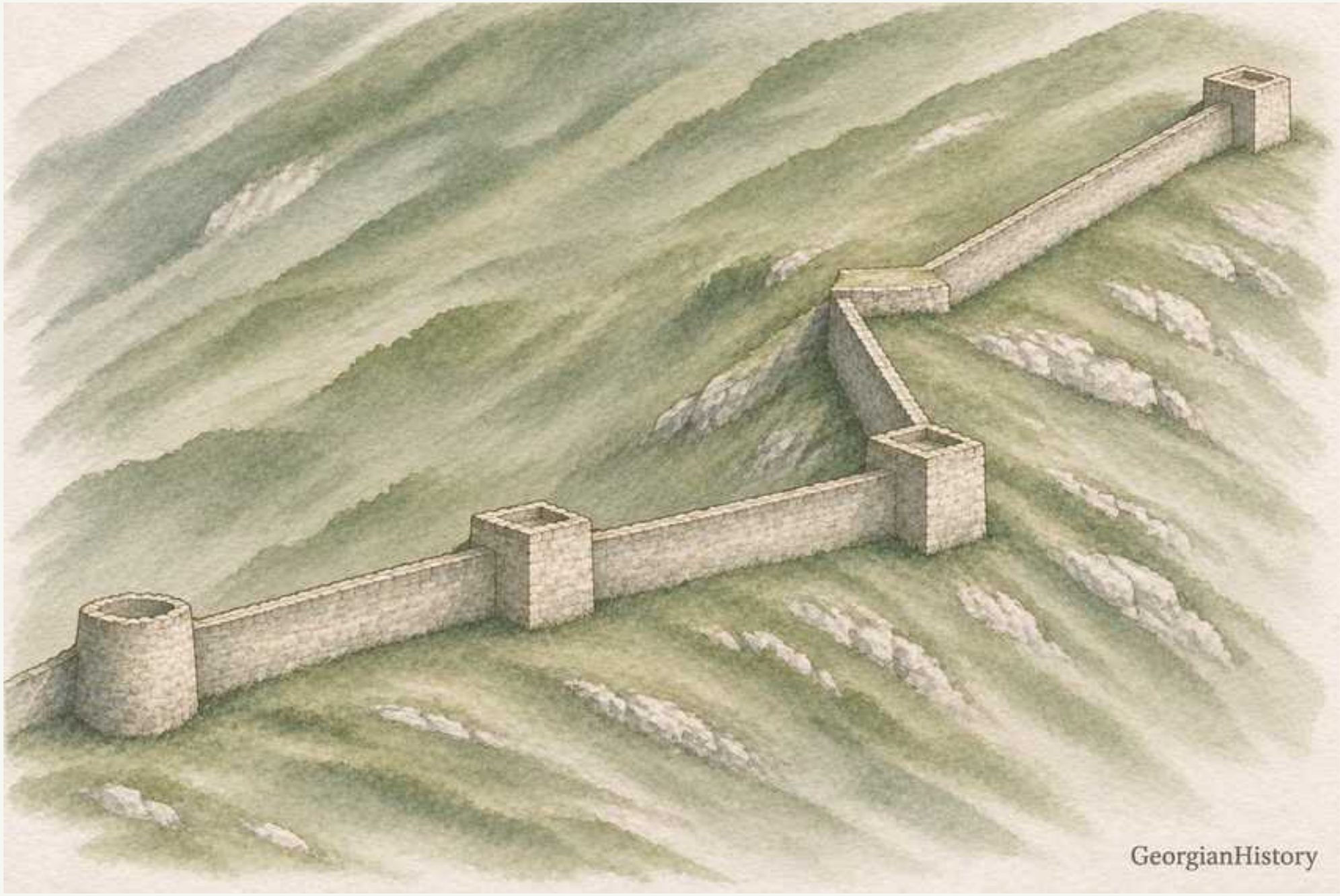
სიმაგრე მწვერვალზე და გალავნის ხაზი ფერდობის ქვედა ნაწილში. ნაგებობათა ფორმები სქემატურადაა გადმოცემული.

კარიბჭის კოშკი და სამხრეთი გალავანი

მრგვალი კარიბჭის კოშკი და თავდაცვის მეორე ხაზის მონაკვეთი № 3 კოშკამდე. გალავნისა და კოშკების სიმაღლე და ზედა ნაწილების იერი პირობითია.

გალავნის მოსახვევი ფერდობზე

თავდაცვის მეორე ხაზის № 4–7 კოშკები. № 6 კოშკთან გალავანი უხვევს და ფერდობს მიუყვება. ზედა კონტურები და სიმაღლეთა სხვაობა პირობითია.

ზედა ციტადელი

მწვერვალზე წაგრძელებული მოედანი, გალავნის კონტური, დასავლეთი და აღმოსავლეთი კოშკები, ეკლესია და წყლის რეზერვუარი. აკვარელზე სხვადასხვა პერიოდის ნაგებობები ერთადაა ნაჩვენები.

სიმაგრეების საერთო ხედი

ზედა ციტადელი, თავდაცვის მეორე ხაზის შვიდი კოშკი და მწვერვალისკენ მიმავალი გზა. სიმაგრეთა ზომები და იერი პირობითია.

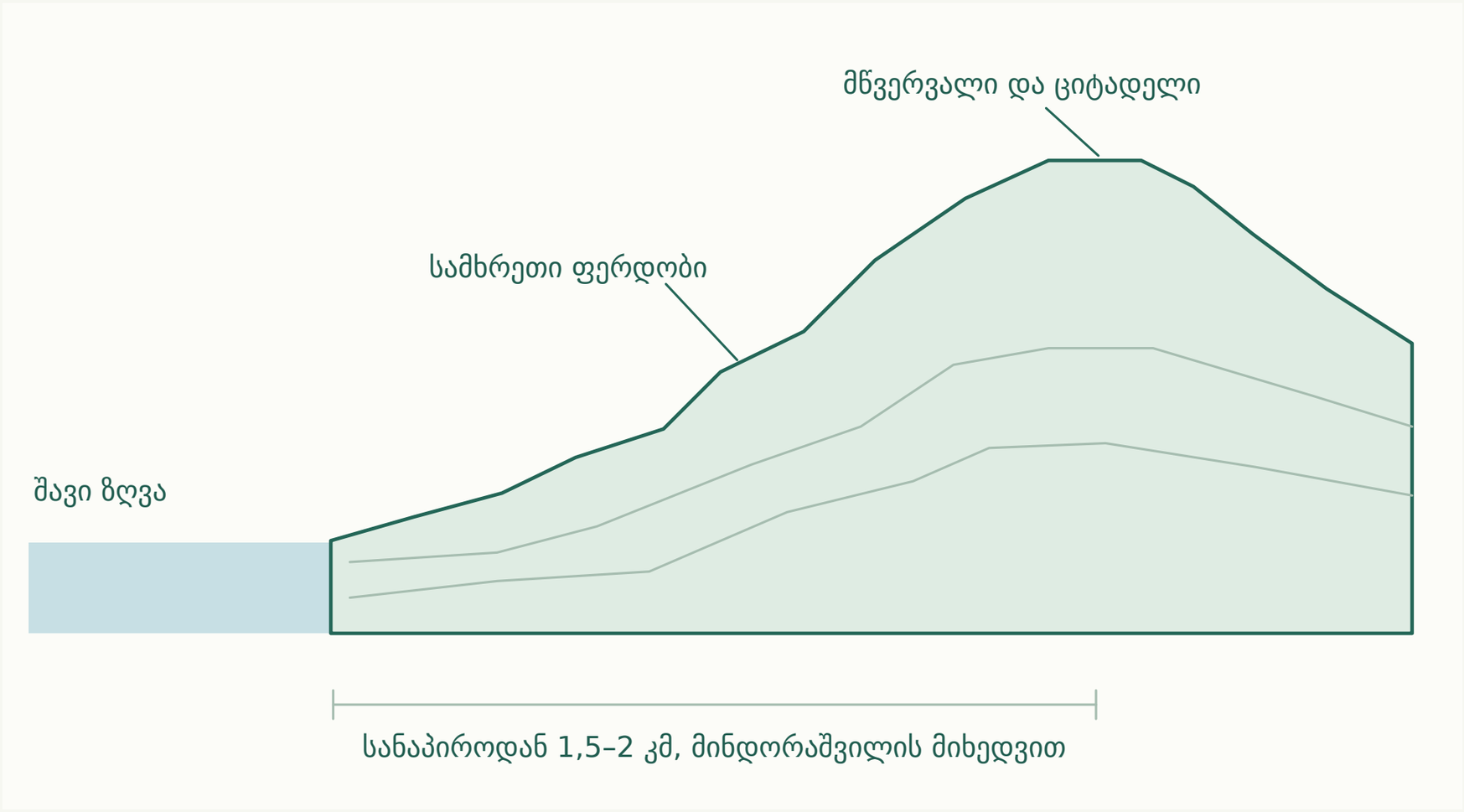
ივერიის მთა ზღვის მხრიდან

ივერიის მთის მწვერვალზე, ახალი ათონის თავზე, ანაკოფიის ზედა ციტადელი მდებარეობდა. ციხე-ქალაქის გალავანი სამხრეთ ფერდობის ნაწილსაც მოიცავდა. ალბომში აკვარელები შერწყმულია არქეოლოგიურ სქემებთან და ქართულ სამეცნიერო გამოცემებში გამოქვეყნებულ აღწერილობებთან. შავი ზღვის მხრიდან დანახული მხატვრული ხედი, რომელიც ადგილის აღწერას ეყრდნობა. მთისა და სანაპიროს კონტურები პირობითია.

ანაკოფია შავი ზღვის თავზე

პროფილი სანაპიროდან მწვერვალამდე

ციხე ივერიის მთის მწვერვალსა და სამხრეთ ფერდობის ნაწილს მოიცავდა. დავით მინდორაშვილი კომპლექსისთვის ზღვის დონიდან დაახლოებით 250–350 მ სიმაღლეს ასახელებს. მ. თრაფშის ხელმძღვანელობით 1957–1958 წლებში ჩატარებულმა გათხრებმა აჩვენა, რომ გამაგრებული ტერიტორია დაახლოებით 7 ჰექტარს მოიცავდა. სქემაზე ნაჩვენებია სიმაღლეთა სხვაობა სანაპიროსა და მწვერვალს შორის. ფერდობის კონტური და მანძილები პირობითია.

დ. მინდორაშვილი. საქართველოს არქეოლოგია. ნაწილი I. ბათუმი, 2014. გვ. 151–153.

ო. ლორთქიფანიძე და პ. ზაქარაია. „ანაკოფია“. ქართული ენციკლოპედია.

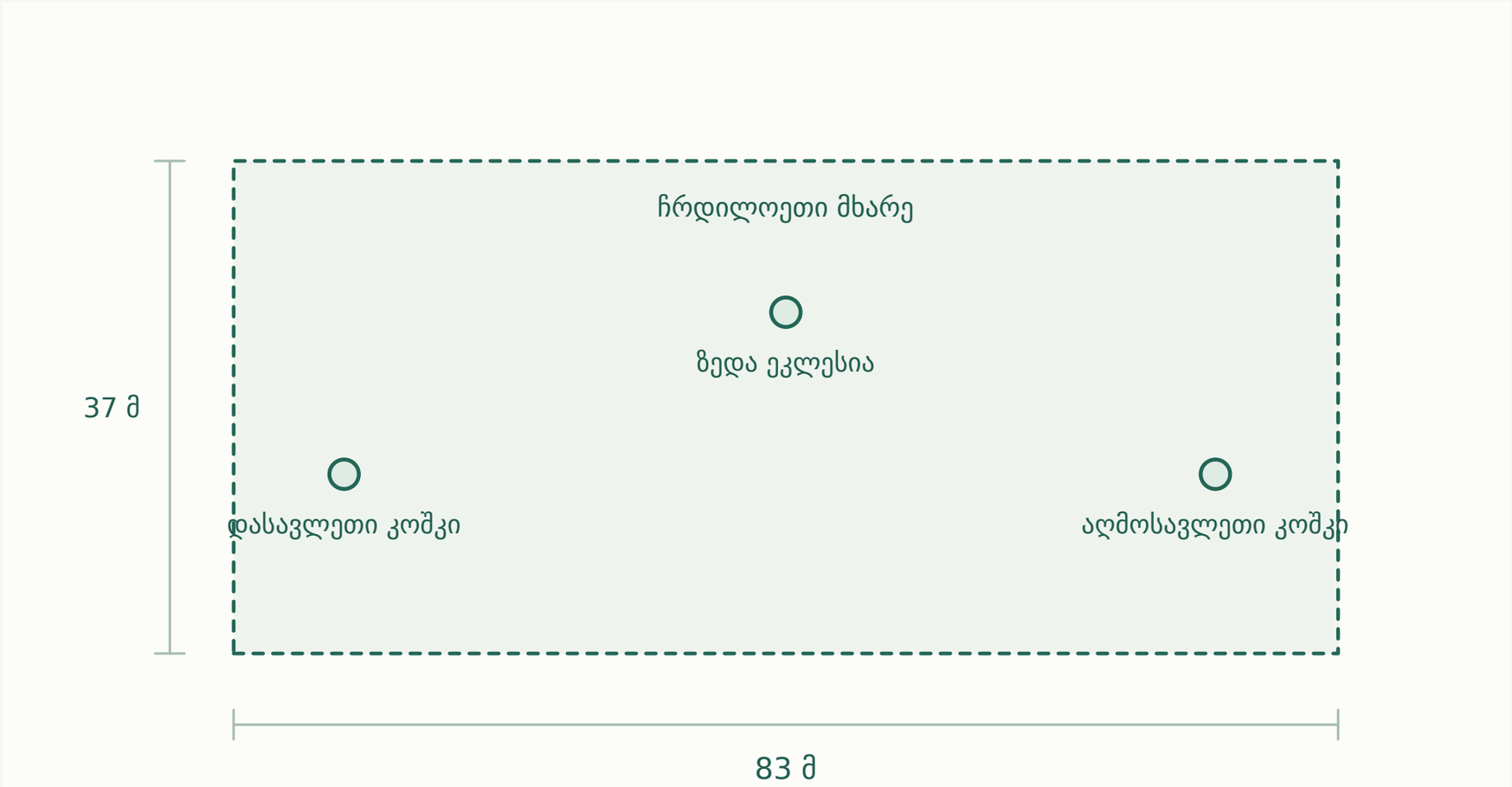
ზედა ციტადელის აკვარელის ესკიზი

გალავნის შიგნით ორი კოშკია ნაჩვენები, ხოლო ჩრდილოეთ მხარეს დატანილი კონტური ეკლესიის ადგილს აღნიშნავს. წყობა, კლდის პროფილი და ნანგრევების სიმაღლე პირობითადაა გადმოცემული.

ზედა ციტადელის ზომები

შიდა ციხის ზომები

ნაგებობათა ურთიერთგანლაგება პირობითია.

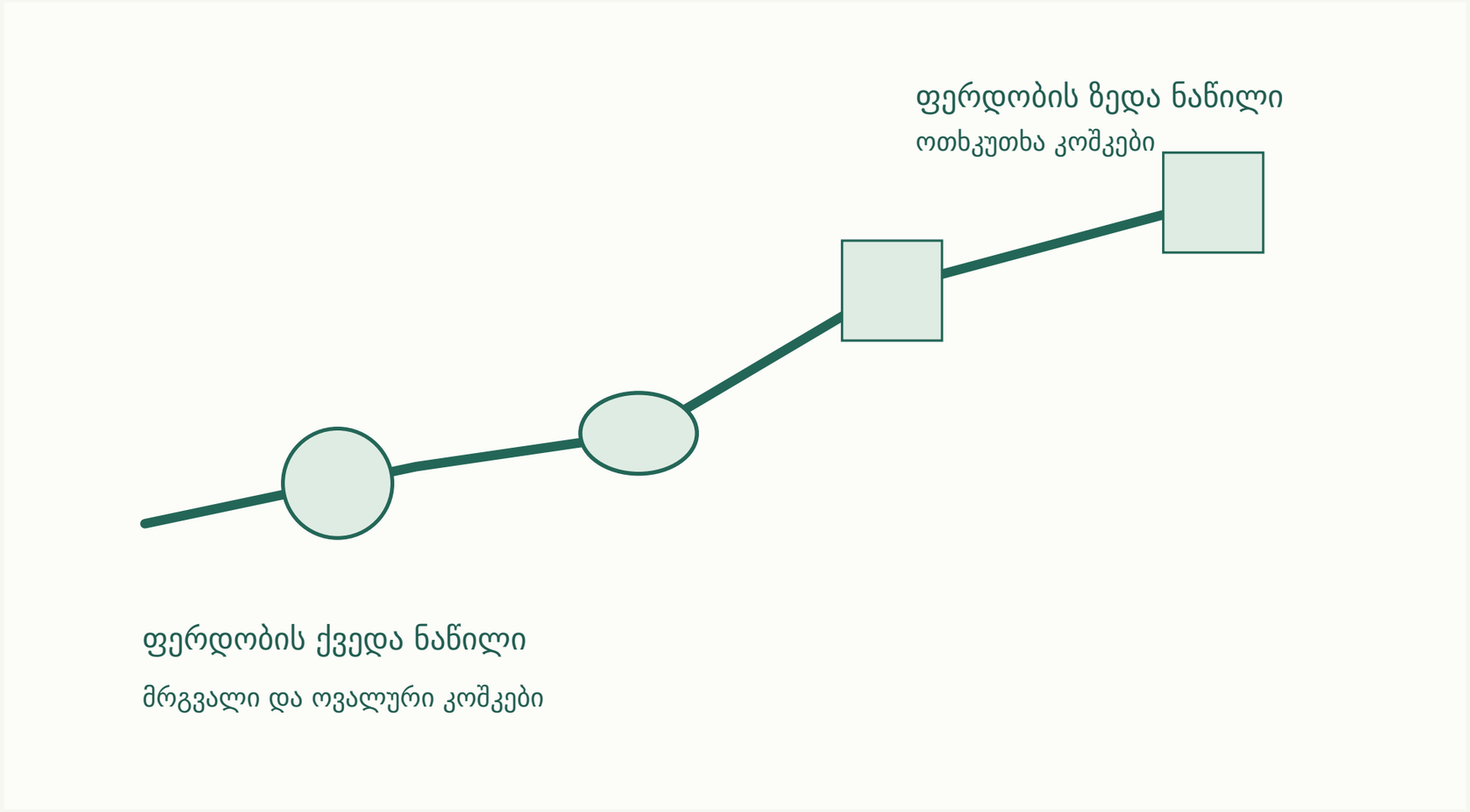
მართკუთხედი მოედნის ზომებს, 83 × 37 მ-ს, ასახავს. მინდორაშვილის მიხედვით, გალავნის სისქე 1,2 მ იყო, შემორჩენილი მონაკვეთის სიმაღლე კი 4–5 მ. ორივე კოშკი გალავნის შიგნით, მისგან განცალკევებით იდგა. მკვლევარი დასავლეთ კოშკს უფრო ადრეულად მიიჩნევს. ბერძენიშვილი ზედა ეკლესიას ჩრდილოეთ კედელთან, ციტადელის დაახლოებით შუა ნაწილში ათავსებს. მინდორაშვილი ქვის წყლის რეზერვუარსაც ახსენებს. მისი ზუსტი მდებარეობა და გალავნის დანარჩენი მონაკვეთების სიმაღლე სქემაზე მითითებული არ არის.

დ. მინდორაშვილი. საქართველოს არქეოლოგია. ნაწილი I. ბათუმი, 2014. გვ. 151–153.

ი. ბერძენიშვილი. ქრისტიანობის გავრცელების საკითხი აფხაზეთში არქეოლოგიური მასალების მიხედვით. თბილისი, 2006. გვ. 63–64.

თავდაცვის მეორე ხაზი

სამხრეთი მონაკვეთის კოშკთა ტიპები

მინდორაშვილი სამხრეთი გალავნის შვიდ კოშკს აღწერს. მათ შორის მანძილი სხვადასხვაა. ფერდობის ქვედა ნაწილში კოშკები მრგვალი და ოვალური იყო, ზედა ნაწილში კი მართკუთხა გეგმა ჰქონდათ. გარე მოპირკეთება შედარებით მცირე ქვებისგან შედგებოდა, შიდა შევსება კი კირის დუღაბზე დაწყობილი წვრილი ქვისგან. ოთხი ნიშანი კოშკთა ტიპებს ასახავს. მათ შორის მანძილი და გალავნის მოსახვევები პირობითია.

დ. მინდორაშვილი. საქართველოს არქეოლოგია. ნაწილი I. ბათუმი, 2014. გვ. 151–153.

კარიბჭის კომპლექსი

გასასვლელების თანმიმდევრობა

ფორმა და მასშტაბი პირობითია.

დასავლეთ კიდესთან მდებარე დიდი მრგვალი კოშკი ქვედა ციხის შესასვლელს იცავდა. პირველი კარიბჭის მიღმა მცირე შემოზღუდული ეზო იყო, საიდანაც მეორე კარიბჭით ციხეში შედიოდნენ. მინდორაშვილი კოშკის მშენებლობის ორ ფაზას გამოყოფს. X საუკუნეში ზედა იარუსების იერი დაუდგენელია. მრგვალი კარიბჭის კოშკი და ზედა ციტადელის დასავლეთი კოშკი კომპლექსის სხვადასხვა ნაწილში მდებარეობდა.

დ. მინდორაშვილი. საქართველოს არქეოლოგია. ნაწილი I. ბათუმი, 2014. გვ. 151–153.

ანაკოფიის ორი ეკლესია

ქვედა ეკლესიის გეგმა

ზომები ბერძენიშვილის მიხედვით. შესასვლელი და კედლების სისქე მითითებული არ არის.

ციტადელის ჩრდილოეთ კედელთან მდებარე ეკლესია რამდენჯერმე გადაკეთდა. ბერძენიშვილი ნახევარწრიულ აფსიდას თავდაპირველ ნაგებობას უკავშირებს. ქვედა ეკლესიის ნაშთები 1957 წლის გათხრებზე აღმოაჩინეს. მას ჰქონდა ერთნავიანი დარბაზი და შვერილი აფსიდა. ნაგებობას გადაკეთების კვალიც ეტყობა. მინდორაშვილი ქვედა ეკლესიას X–XI საუკუნეებით ათარიღებს, ზედას კი სავარაუდოდ VIII საუკუნეს მიაკუთვნებს და XI–XII საუკუნეების გადაკეთებას აღნიშნავს. გეგმაზე ქვედა ეკლესიის პროპორციებია ნაჩვენები — 9,20 × 4,50 მ. სახურავისა და ფასადების იერი დაუდგენელია.

ი. ბერძენიშვილი. ქრისტიანობის გავრცელების საკითხი აფხაზეთში არქეოლოგიური მასალების მიხედვით. თბილისი, 2006. გვ. 63–64.

დ. მინდორაშვილი. საქართველოს არქეოლოგია. ნაწილი I. ბათუმი, 2014. გვ. 151–153.

წყაროები და დათარიღება

მინდორაშვილი ქართულ წერილობით წყაროებში ანაკოფიის პირველ მოხსენიებას VIII საუკუნის 30-იან წლებში მურვან ყრუს ლაშქრობას უკავშირებს. იგორ კეკელიას სხვადასხვა მოსაზრება მოჰყავს პროკოპი კესარიელის მიერ აღწერილი ტრაქეის ადგილმდებარეობის შესახებ. ტრაქეის ანაკოფიასთან გაიგივება სადავოა.

დ. მინდორაშვილი. საქართველოს არქეოლოგია. ნაწილი I. ბათუმი, 2014. გვ. 151–153.

ციხის მოწყობა და ზომები.

ი. ბერძენიშვილი. ქრისტიანობის გავრცელების საკითხი აფხაზეთში არქეოლოგიური მასალების მიხედვით. თბილისი, 2006. გვ. 63–64.

ეკლესიების მდებარეობა და გეგმა.

ო. ლორთქიფანიძე და პ. ზაქარაია. „ანაკოფია“. ქართული ენციკლოპედია.

ნაქალაქარის ისტორია და 1957–1958 წლების გათხრების შედეგები.

ი. კეკელია. აფხაზეთის ისტორიული და თანამედროვე ტოპონიმია. თბილისი, 2022. გვ. 67.

ტრაქეის ანაკოფიასთან გაიგივების ისტორია.